

Nämä määräykset on käsitelty Akateemisten yksiköiden johtoryhmissä 7.4.2020 ja 8.4.2020 ja hyväksytty Tutkimus- ja koulutusneuvostossa 21.4.2020. Rehtori on vahvistanut määräykset 10.8.2020.

VAASAN YLIOPISTON VÄITÖSKIRJOJA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

Väitöskirjan tulee olla itsenäiseen tutkimukseen perustuva tieteellinen esitys joltakin Vaasan yliopiston tutkimusalalta. Väitöskirjan laajuus mitoitetaan siten, että tohtorintutkinto voidaan suorittaa päätoimisesti opiskellen neljässä vuodessa.

Väitöskirjamuodot

Väitöskirja voi olla joko monografia tai kokoomaväitöskirja. Väitöskirjan arviointi tehdään väitöskirjamuodosta riippumatta aina koko väitöskirjan perusteella.

Monografia

Monografia on yksin tekijänsä nimissä oleva yhtenäinen tieteellinen esitys, joka perustuu itsenäiseen tutkimustyöhön ja on aikaisemmin julkaisematon. Tekijä voi monografiatyön aikana julkaista väitöskirjatutkimuksen aihepiiriin liittyviä artikkeleita ja viitata niihin väitöskirjassaan.

Kokoomaväitöskirja

Kokoomaväitöskirja on julkaisu, joka muodostuu johdantoluvusta sekä vähintään kolmesta tieteellisestä käsikirjoituksesta, jotka käsittelevät yhteistä tutkimusongelmaa tai ongelmakokonaisuutta. Kokoomaväitöskirja voi koostua jo julkaistuista tai julkaistavaksi hyväksytyistä vertaisarvioituista artikkeleista tai aiemmin julkaisemattomista käsikirjoituksista, jotka ovat tieteellisessä vertaisarviointiprosessissa tai valmiita lähetettäväksi vertaisarviointiprosessiin.

Kokoomaväitöskirjan yhteenveto-osuus

Väitöskirjaksi aiotun kokoomatyön tulee sisältää väittelijän laatima artikkelit tai käsikirjoitukset yhteen kokoava osuus, jossa esitetään tutkimuksen ongelma, tavoitteet, menetelmät, aineistot, tulokset sekä työn asemointi ja kontribuutio aihealueen tutkimuskentässä. Tavoitteena on yhteenveto-osa, joka on enemmän kuin yksittäisten artikkeleiden tai käsikirjoitusten summa.

Yhteisjulkaisut kokoomaväitöskirjassa

Kokoomaväitöskirjaan voi myös kuulua yhteisjulkaisuja, jos väittelijän itsenäinen osuus niissä on osoitettavissa. Mikäli väitöskirjassa on yhteisjulkaisuja, tulee tutkimuksen tekijän antaa erillinen kirjallinen selvitys itsenäisestä osuudestaan jättäessään väitöskirjaksi aiotun käsikirjoituksensa esitarkastukseen. Selvityksessä tulee olla muiden tekijöiden hyväksyntä. Tekijän itsenäinen osuus tulee lisäksi tuoda esiin väitöskirjan johdantoluvussa tarkoituksenmukaisella tavalla. Perustelluista syistä samaa yhteisjulkaisua tai -esseettä voidaan käyttää usean eri opiskelijan väitöskirjassa.

Väitöskirja esitarkastus

Väitöskirja voidaan jättää esitarkastukseen, kun väitöskirjan ohjaajat puoltavat esitarkastuksen käynnistämistä. Ohjaajien tulee varmistaa käsikirjoituksen laatu huolellisesti ennen esitarkastuksen

käynnistämistä. Esitarkastukseen jätetyn väitöskirjakäsikirjoituksen tulee olla viimeistelty ja kieliasultaan moitteeton.

Jatko-opintosuunnitelman mukaisten jatko-opintojen tulee pääsääntöisesti olla suoritettuna ja rekisteröitynä ennen esitarkastuksen käynnistämistä.

Väitöskirjan käsikirjoitus jätetään yhtenä täydellisenä kappaleena akateemiselle yksikölle (esim. kansiossa) sekä sähköisesti yhtenä pdf-tiedostona.

Kaikille Vaasan yliopistossa laadittaville opinnäytteille tehdään ennen töiden hyväksymistä sähköinen alkuperäisyyden tarkastus plagiointitunnistuspalvelua käyttäen. Jatko-opiskelijan tulee viedä opinnäytetyönsä plagiointitunnistusohjelman tarkastukseen viimeistään siinä vaiheessa, kun työ aiotaan jättää esitarkastukseen. Esitarkastajille ilmoitetaan, että he voivat halutessaan saada käyttöönsä ohjelman tuottaman raportin. Väitöskirjojen tarkastukset tehdään siten, että tekstit tallentuvat referenssimateriaaliksi tietokantaan. Opiskelija sopii käsikirjoituksen tallentamisesta Turnitin-plagiointitunnistusjärjestelmään tarkemmin ohjaajansa kanssa.

Väittelylupa myönnetään esitarkastuslausuntojen perusteella ja vasta väittelyluvan saanut tutkimus tarkastetaan julkisessa väitöstilaisuudessa.

Esitarkastajat

Akateemisen yksikön johtoryhmä määrää ohjaajia kuultuaan väitöskirjan käsikirjoitukselle vähintään kaksi esitarkastajaa. Esitarkastajien tulee olla yliopiston ulkopuolelta. Esitarkastajilla tulee olla professorin tai dosentin pätevyys tai tohtorin tutkinto ja erityisasiantuntemusta sekä aktiivista tutkimustoimintaa väitöskirjan alueelta.

Väitöskirjan esitarkastajien esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolaissa säädetään (434/2003, § 27–28). Asiantuntemuksen lisäksi esitarkastajien valinnassaan tulee kiinnittää huomiota heidän riippumattomuuteensa suhteessa käsiteltävään työhön. Väitöskirjan ohjaaja ei voi toimia esitarkastajana. Esitarkastaja ei saa olla väitöskirjan tekijään tai väitöskirjaan tai johonkukin muuhun sellaisessa suhteessa, joka asettaa hänen puolueettomuutensa kyseenalaiseksi. Esitarkastajana ei voi esimerkiksi toimia

- henkilö, joka on kanssakirjoittajana jossakin väitöskirjan osajulkaisussa,
- henkilö, jolla on käynnissä olevaa tai väitöskirjaprojektin aikaista tutkimusyhteistyötä väitöskirjan tekijän kanssa,
- henkilö, jolla on läheistä tutkimusyhteistyötä (yhteisjulkaisuja, yhteisiä hankkeita) väitöskirjatyön ohjaajan kanssa väitöskirjan tarkastusta edeltäneen kolmen vuoden ajalta,
- väitöskirjan tekijän lähisukulainen,
- väitöskirjan tekijän tai ohjaajan lähiesimies tai -alainen.

Väitöskirjan tekijälle varataan tilaisuus lausua esitarkastajien mahdollisesta esteellisyydestä tai muusta puolueettomuuden vaarantavasta syystä ennen akateemisen yksikön päätöstä asiasta.

Esitarkastajien tehtävä

Esitarkastajien tehtävänä on selvittää lausunnossaan, täyttääkö työ tutkintoasetuksessa väitöskirjalle yleisesti asetettavat laatuvaatimukset (Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 1039/2013 21 §).

Esitarkastajan tulee arvioinnissa kiinnittää huomiota seuraaviin arviointikriteereihin:

1. Aiheenvaihtelu, tutkimusongelman asettaminen ja tutkimuksen asemointi tieteelliseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun
2. Aiheen teoreettinen haltuunotto, käsitteellinen selkeys sekä käsitteellisteoreettinen kehittyminen
3. Käytettyjen tutkimusmenetelmien vaativuus ja niiden hallinta sekä tutkimusaineiston laadukkuus
4. Tutkimustulosten johtaminen ja niiden kriittinen arviointi
5. Hyvän tieteellisen käytännön ja eettisesti kestävien periaatteiden noudattaminen
6. Kriittinen ote ja pohdinnan kypsyyttä
7. Osoitettu oma työpanos ja itsenäinen työskentely
8. Väitöskirjan johdonmukaisuus, esitystavan selkeys ja kieliasun moitteettomuus
9. Kyky luoda uutta tieteellistä tietoa
10. (Vastaväittäjä: väittelijän kyky puolustaa väitöskirjaansa väitöstilaisuudessa)

Kokoomaväitöskirjan esitarkastuslausunnossa tulee arvioida, muodostavatko artikkelit/käsitteelliset ja yhteenveto kokonaisuuden, jota voidaan puolustaa väitöskirjana. Artikkelit tulee arvioida myös sisällöllisesti, vaikka ne olisivat aikaisemmin ilmestyneet arviointimenettelyä noudattavassa tieteellisessä julkaisussa. Jokaisesta artikkelista tulee erikseen lausua esitarkastuslausunnossa. Kokoomaväitöskirjalla tulee kokonaisuutena arvostellen olla väitöskirjalta vaadittu tieteellinen arvo.

Esitarkastajien tulee antaa lausuntonsa **kahden kuukauden** kuluessa virallisen lausuntopyynnön saapumisesta. Akateeminen yksikkö voi perustellusta syystä myöntää esitarkastajille lisäaikaa.

Esitarkastajat voivat lausunnossaan esittää käsikirjoitukseen korjaus- ja parannusehdotuksia. Lausunto ei kuitenkaan voi olla ehdollinen. Esitarkastajat esittävät joko väittelyluvan myöntämistä tai epäämistä. Esitarkastajat voivat antaa myös yhteisen lausunnon.

Teknillisten tieteiden tohtoriohjelmassa esitarkastajaa pyydetään samalla myös arvioimaan, kuuluuko tutkimus hänen näkemyksensä mukaan alan kansainväliseen parhaimmiston (top 15%).

Esitarkastaja voi tarvittaessa keskustella väitöskirjatyötä valvoneen ohjaajan kanssa joidenkin väitöskirjaan liittyvien seikkojen tarkistamisesta. Esitarkastajan ei tule ryhtyä ohjaamaan opiskelijan väitöskirjatyötä. Mikäli korjaustarvetta on, esitarkastaja esittää lausunnossaan väitöskirjaan (monografia) tai väitöskirjan yhteenveto-osaan (kokoomaväitöskirja) lisäyksiä, korjauksia, poistoja yms. Lausuntonsa lopussa esitarkastajan tulee esittää selkeästi kannanottonsa väittelyluvan myöntämisestä. Ainoastaan pienet, stilistiset korjaukset esitarkastaja voi toimittaa suoraan väittelijälle, mutta tästäkin on syytä mainita lausunnossa, joka osoitetaan ao. akateemiselle yksikölle.

Akateemiseen yksikköön saapuneet esitarkastajien lausunnot toimitetaan väitöskirjan tekijälle. Tekijälle varataan tilaisuus vastineen antamiseen esitarkastajien lausunnoista. Akateemisen yksikön johtoryhmä päättää väittelyluvasta esitarkastuslausuntojen perusteella.

Kielteinen esitarkastuslausunto

Kielteinen lausunto johtaa yleensä siihen, että johtoryhmä päättää esitarkastuksen keskeyttämisestä jatko-opiskelijan pyynnöstä. Mikäli esitarkastusmenettely edellä mainitusta syystä raukeaa tai jos akateeminen yksikkö ei myönnä väittelylupaa, voi jatko-opiskelija pyytää uutta esitarkastusta, kun väitöskirjaan on tehty hylkäävässä lausunnossa tarkoitettuja korjausehdotuksia tai muita muutoksia. Työn ohjaajien tulee puoltaa esitarkastusmenettelyn uudelleen käynnistämistä.

Mikäli esitarkastajien lausunnot ovat keskenään ristiriitaisia siten, että toinen esitarkastaja puoltaa väittelyluvan myöntämistä ja toinen esittää sen epäämistä, voi akateeminen yksikkö perustellusta syystä, ja

ohjaajien sitä esittäessä, määrätä työlle kolmannen esitarkastajan. Akateeminen yksikkö ratkaisee asian esitarkastuslausuntojen ja väittelijän niistä antaman vastineen perusteella.

Väitöskirjan tarkastaminen, vastaväittäjä ja kustos

Akateemisen yksikön johtoryhmä määrää yhden tai kaksi vastaväittäjää tarkastamaan väitöskirjan sekä kustoksen toimimaan väitöstilaisuuden valvojana. Vastaväittäjällä on oltava vähintään dosentin pätevyys tai vastaavat tieteelliset ansiot.

Teknillisten tieteiden tohtoriohjelmassa esitarkastajana toiminutta asiantuntijaa ei pääsääntöisesti määrätä vastaväittäjäksi, vaan väitöskirjan arviointiprosessissa tulee olla mukana kolme ulkopuolista ja puolueetonta asiantuntijaa. Jos esitarkastaja toimii myös vastaväittäjänä, tulee väitöstilaisuuteen määrätä kaksi vastaväittäjää.

Vastaväittäjän esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolaisissa säädetään (434/2003, § 27–28). Vastaväittäjää koskevat samat esteellisyysperiaatteet kuin esitarkastajaa. Väitöskirjan tekijälle varataan tilaisuus lausua vastaväittäjän mahdollisesta esteellisyydestä tai muusta puolueettomuuden vaarantavasta syystä ennen akateemisen yksikön johtoryhmän päätöstä.

Kustoksena toimii yleensä työn vastuullinen ohjaaja tai Vaasan yliopiston professori tai Vaasan yliopiston palvelussuhteessa oleva henkilö, jolla on dosentin pätevyys. Kustos toimii väitöstilaisuuden puheenjohtajana ja valvojana. Kustoksen tehtävänä on myös perehdyttää vastaväittäjä väitöstilaisuutta koskeviin ohjeisiin sekä väitöskirjan arviointikriteereihin ja arvosteluasteikkoon.

Vastaväittäjän on 14 päivän kuluessa julkisesta tarkastamisesta annettava kirjallinen lausuntonsa väitöskirjatutkimuksesta. Lausunnon tulee sisältää perusteltu arvostelu väitöskirjan tieteellisestä arvosta ja siitä, vastaako se tarkoitustaan sekä myös väitöskirjan puolustuksesta. Vastaväittäjä tekee myös ehdotuksen väitöskirjasta annettavasta arvosanasta.

Vaasan yliopiston väitöskirjat arvostellaan asteikolla kiittäen hyväksyty, hyväksyty tai hylätty. Vastaväittäjän lausunnon arvosanaehdotuksineen tulee perustua väitöskirjojen arviointikriteereihin ja rubriikkeihin.

Väitöskirjan tekijälle varataan mahdollisuus antaa vastineensa vastaväittäjän lausunnosta.

Akateemisen yksikön johtoryhmä päättää väitöskirjan hyväksymisestä ja arvosanasta.

Väitöskirjan arvosteluun tyytymätön voi tehdä arvostelusta oikaisupyynnön yliopiston tutkimus- ja koulutusneuvostolle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Siirtymäsäännökset:

Nämä määräykset astuvat voimaan 1.8.2020 ja ne kumoavat aikaisemmat alakohtaiset (kauppatieteiden, teknillisten tieteiden, hallintotieteiden ja humanistisen alan) jatkotutkintoja koskevat määräykset väitöskirjoja koskevilta osin.

Jos väitöskirjan virallinen tarkastusprosessi on käynnistetty ennen näiden määräysten voimaantuloa, viedään prosessi loppuun esitarkastuksen käynnistämisaikakohdan mukaisilla määräyksillä ja arviointikriteereillä.

Jatko-opiskelijat, jotka ovat aloittaneet väitöskirjatutkimuksensa ennen näiden määräysten voimaantuloa, voivat siirtyä noudattamaan näiden määräysten mukaisia väitöskirjan muotovaatimuksia.